

ابزارهای ارزش‌یابی توصیفی

بخش هفتم
و پایانی

دو ابزار دیگر

دکتر محرم آقازاده

آشنایی با مقیاس نمره‌گذاری و ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت

کلیدواژه‌ها: ارزش‌یابی توصیفی، مقیاس نمره‌گذاری، مقیاس ارزش‌یابی مبتنی بر سطح پیشرفت.

اشاره

در شماره‌ی قبل با معرفی ابزار شانزدهم، مؤلف این سلسله از مطالب به وعده‌ای که در بخش نخست داده بود، عملی کرد. ولی از قرار معلوم، وی در ادامه‌ی مطالعات و بررسی‌های خود، به دو ابزار دیگر نیز دست یافته است که آن‌ها را مستقل از ۱۶ ابزار قبلی و در این شماره به خوانندگان محترم ارائه داده است. اگر چنان‌چه نظرات خودتان را درباره‌ی این سلسله مطالب با دفتر مجله در میان بگذارید، بسیار خوش حال خواهیم شد.

۱. مقیاس نمره‌گذاری
تعریف

مقیاس نمره‌گذاری، یک ابزار ساده برای ارزش‌یابی است به حدی که در آن حقایق، مهارت‌ها، نگرش‌ها و یا رفتارهای خاص در کار یا عملکرد دانش‌آموز مشاهده می‌شود. مقیاس نمره‌گذاری، عملکرد را در نقاط متعددی از پایین به بالا ارزش‌یابی می‌کند؛ از پایین‌ترین نقطه یعنی سه تا بالاترین یعنی ۱۰. مقیاس نمره‌گذاری براساس مجموعه‌ای از معیارها است که به معلم اجازه می‌دهد کیفیت عملکرد، نتیجه، نگرش، و یا رفتار را در امتداد یک پیوستار بسنجد.

نکته: باید در نظر داشت چون در حال حاضر در نظام آموزشی ایران، مقیاس کمی از کارنامه‌ها حذف شده است، شاید طرح مجدد آن به عنوان مقیاس ارزش‌یابی چندان صلاح نباشد؛ مگر آن‌که نمره‌گذاری مطالب درسی در کلاس و آزمون‌هایی با مقیاس کمی برای ارزیابی شخص معلم از فعالیت‌ها و روش تدریس خودش از محتوای کتاب باشد.

هدف

از مقیاس نمره‌گذاری می‌توان در موارد زیر استفاده کرد:

- ارائه‌ی اطلاعات تشخیصی درباره‌ی عملکرد، نتیجه، نگرش و یا رفتار دانش‌آموز با توجه به معیارهای از پیش ذکر شده.
- ثبت بسامد وقوع و یا حتی درجه‌ای که دانش‌آموز یک مشخصه را

نمایش می‌دهد.

- ثبت طیف وسیعی از پیشرفت دانش‌آموزان در ارتباط با رفتارهای خاص.
- توصیف عملکرد در امتداد یک پیوستار.

ویژگی‌ها

مقیاس نمره‌گذاری؛

- مقیاس یا طیفی از پاسخ‌های هر موردی را که معلم ارزش‌یابی می‌کند، ارائه می‌دهد.
- می‌تواند تحلیلی باشد. مقیاس نمره‌گذاری تحلیلی، با توجه به ابعاد چندگانه (به عنوان مثال، در تکلیف نوشتن، ابعاد و جنبه‌هایی مانند سازمان‌دهی، مکانیک و خلاقیت) برای توصیف نتیجه یا عملکرد استفاده می‌شود.

روش استفاده از مقیاس نمره‌گذاری

معلم:

- از یک مقیاس برای ارزش‌یابی کار دانش‌آموز استفاده می‌کند.
- درباره‌ی کار دانش‌آموز براساس جنبه‌های انتخاب شده از کار (به عنوان مثال دسته‌بندی‌ها و یا موضوعات) تصمیم‌گیری می‌کند و اندازه‌گیری عددی و یا کیفی را تعیین می‌کند.

ملاحظات

مقیاس نمره گذاری؛

- بهترین راه حل برای تصور سریع و کلی از یک نتیجه یا عملکرد است.
- باید توسط بحث و ارزش یابی عمیق تر دنبال شود.

۲. مقیاس ارزش یابی مبتنی بر سطح پیشرفت تعریف

مقیاس ارزش یابی مبتنی بر سطح پیشرفت، مقیاس نمره ای است که متشکل از مجموعه ای از معیارهای پیشرفت و توصیفات سطح پیشرفت برای یک تکلیف خاص است.

هدف

- از مقیاس ارزش یابی مبتنی بر سطح پیشرفت، می توان در موارد زیر استفاده کرد:
- ارائه ای ابزار مؤثر ارزش یابی سطح خاصی از عملکرد دانش آموز در یک تکلیف عملکرد
- نمره دهی مداوم به عملکرد دانش آموز
- ارائه ای اطلاعات به دانش آموزان درباره ای چگونگی بهبود کار خود و سطح پیشرفت
- ارائه ای ارزش یابی بر مبنای معیار (به عنوان مثال ارزش یابی که در آن عملکرد فرد با یک استاندارد عملکرد خاص مقایسه می شود و نه به عملکرد دانش آموز دیگر)
- نمره دهی جامع و تحلیلی.

ویژگی ها

- مقیاس ارزش یابی مبتنی بر سطح پیشرفت؛
- بر انتظارات خاص متمرکز است.
- معیارهای کلیدی را شناسایی می کند که کار دانش آموزان با آن ها ارزش یابی می شوند.
- توصیفات را از میزانی که معیارهای کلیدی تحقق یافته اند، نشان می دهد.
- شامل دسته ای از مهارت ها و دانش است.

روش استفاده از مقیاس ارزش یابی مبتنی بر سطح پیشرفت

معلم؛

- پیشرفت دانش آموزان را در رابطه با معیار ارزش یابی اعلام شده برای هر دسته بندی در نظر می گیرد.
- از توصیفات سطوح گوناگون دست آوردهای ارائه شده در مقیاس ارزش یابی مبتنی بر سطح پیشرفت استفاده می کند تا موفقیت دانش آموز را در یک تکلیف خاص ارزش یابی کند.
- از مقیاس ارزش یابی مبتنی بر سطح پیشرفت استفاده می کند تا آن چه که از دانش آموزان انتظار می رود، روشن کند و به بحث درباره ای ضوابط و استانداردهای لازم برای عملکرد با کیفیت بالا بپردازد.
- به دانش آموزان کمک می کند تا به شرح نقاط قوت و ضعف خود بپردازند و گام های بعدی را برای یادگیری، برنامه ریزی کنند.

ملاحظات

مقیاس ارزش یابی مبتنی بر سطح پیشرفت؛

- در نظر گرفته شده است تا ارزش یابی را با نگاهی کلی به محصول نهایی مورد انتظار و با توجه به دانش و مهارت، در اختیار معلمان و دانش آموزان قرار دهد.
- از نمودار پیشرفت، از نظر مدرک خط مشی برنامه ای درسی متفاوت است. تفاوت بین نمودار پیشرفت و مقیاس ارزش یابی مبتنی بر سطح پیشرفت مخصوص به تکلیف را می توان به شرح زیر خلاصه کرد:
- ✓ نمودار پیشرفت حاوی شرح گسترده ای از پیشرفت است. معلمان از آن برای ارزش یابی دانش آموزان در طول زمان استفاده می کنند، یک ارزش یابی تلخیصی که براساس شواهد به دست آمده از انواع روش ها و راهبردهای ارزش یابی است.
- ✓ مقیاس ارزش یابی مبتنی بر سطح پیشرفت شامل ضوابط و شرح پیشرفتی است که مربوط به یک تکلیف خاص است. مقیاس ارزش یابی مبتنی بر سطح پیشرفت از برخی شرایط استفاده می کند، شبیه به آن شرایطی که در نمودار پیشرفت وجود دارند، اما بر جنبه های آن تکلیف خاص متمرکز هستند. معلمان از مقیاس ارزش یابی مبتنی بر سطح پیشرفت استفاده می کنند تا به ارزش یابی دانش آموزان در یک تکلیف بپردازند.